

Aonad 3: Dúshláin agus Réitigh Mhíostraithe

Tabhair do d'aire: Ba chóir na hacmhainní agus na naisc seo a athbhreithniú sula n-úsáidfidh tú iad lena chinntiú go bhfuil siad fóirsteanach do do chuid daltaí ag Eochairchéim 3 agus ar aon dul le héiteas do scoile agus le polasaithe OCG (RSE) agus Dínit Mhíostraithe.

Cuspóirí Foghlama

Beidh daltaí ag foghlaim:

- faoi dheacrachtaí coitianta a bhíonn ag cailíní roimh nó le linn na fola míosta a thuiscint;
- faoi fhadhbanna fisiciúla, mothúchánacha agus sóisialta a bhíonn ag cailíní roimh nó le linn na fola míosta a thuiscint; agus
- faoi smaointe praiticiúla agus réitigh phraiticiúla ar fhadhbanna míostraithe a chur ar fáil.

Scileanna agus Ábaltachtaí Pearsanta	Eispéiris Foghlama	Dearcthaí agus Meon
<ul style="list-style-type: none"> • Bainistiú Eolais • Ag Obair le Daoine Eile • Smaointeoireacht, Fadhbriteach agus Cinnteoireacht • Féinbhainistiú 	<ul style="list-style-type: none"> • Timpeallacht thacúil • Rogha a chur ar fáil • Ábhartha 	<ul style="list-style-type: none"> • Freagracht Phearsanta • Smaoineamh ar Dhaoine Eile • Meas • Oscailteacht i leith smaointe úra

Acmhainní

- Acmhainní A–C
- Páipéar A3
- [YouTube – AMAZE: Period Symptoms and Self Care](#)
- [NHS – Toxic shock syndrome](#)
- [YouTube – Dazed: Period poverty: a journey through the pain, struggle and taboo](#)
- [CCEA – Foghlaim Ghníomhach agus Modhanna Gníomhacha Teagaisc d'Eochairchéim 3](#)

- Acmhainní Breise Úsáideacha:
  - [NHS – Period problems](#)
  - [Office on Women's Health – Period problems](#)
  - [YouTube – World Bank: Menstrual Hygiene Day 2022: Committed To End Period Stigma](#)
  - [YouTube – NBC News: Breaking Down The Stigma Of Menstruation](#)
  - [YouTube – AMAZE: Menstruation Stigma](#)

Gníomhaíocht Tosaithe: Fadhbanna Míostraithe

- Taispeáin físeán YouTube AMAZE [Period Symptoms and Self Care](#) do na daltaí.
- Anois, fiafraigh de na daltaí cad iad na fadhbanna a bheadh ag cailíní roimh nó le linn na fola míosta.
- Cuir a gcuid freagraí ar an chlár.
- Freagraí féideartha:
  - Pian mhíosta
  - Tinneas cinn
  - Aicne
  - Mothú go bhfuil do bholg lán
  - Imní
  - Buairt
  - Náire
  - Fearg nó cantal
  - Drochaoibh, dea-aoibh
  - Easpa táirgí míostraithe
  - Sileadh.
- Pléigh na freagraí leis an rang agus na fáthanna a dtarlódh siad.
- Freagraí féideartha:
  - Balla matánach an útarais ag crapadh le fáil réitithe dá líneáil
  - Leibhéil hormón ag athrú ó thús deireadh an timthrialla míosta
  - Bochtaineacht mhíostraithe
  - Dearmad a dhéanamh ar tháirgí míostraithe a thabhairt
  - An fhuil mhíosta teacht gan choinne.

Gníomhaíocht 1: Fadhbanna Fisiciúla, Mothúchánacha agus Sóisialta

- Abair leis na daltaí go bhfuil siad ag dul a fhoghlaim níos mó faoi fhadhbanna fisiciúla, mothúchánacha agus sóisialta a bheadh ag cailíní roimh nó le linn na fola míosta.
- Cuir na daltaí ina ngrúpaí beaga agus tabhair cóip d'**Acmhainn A: Fadhbanna Míostraithe** do gach grúpa.
- Díriú aird ar na trí chatagóir ar **Acmhainn A** agus bí cinnte go dtuigfidh na daltaí iad uilig:
  - Baineann 'fisiciúil' leis an chorp.
  - Baineann 'mothúchánach' le mothúcháin agus braistintí.
  - Baineann 'sóisialta' le dearchtaí a bhíonn ag an tsochaí agus ag piarghrúpaí.
- Iarr ar na grúpaí **Acmhainn A** a chomhlánú ach fadhbanna nó deacrachtaí féideartha míostraithe a bhaineann le gach catagóir a scríobh. (D'fhéadfadh siad seo tarlú roimh nó le linn na fola míosta).

- Pléigh freagraí na ngrúpaí ar gach catagóir agus iarr aiseolas orthu faoina gcuid freagraí.
- Freagraí féideartha

Fadhbanna fisiciúla

- Crampaí nó pian sa bholg
- Cíocha soghortaithe
- Pian droma
- Goiríní/ráigeanna aicne
- Tuirse
- Mothú go bhfuil an bolg lán
- Neamhchodladh.

Fadhbanna mothúchána

- Drochaoibh, dea-aoibh
- Fearg nó cantal
- Brón, ísle brí
- Fonn caointe go minic
- Deacrachtaí dírithe
- Mothúcháin níos géire
- Eagla
- Imní
- Buairt.

Fadhbanna sóisialta

- Aiféaltas
- Náire
- Gan fonn orthu gnáthimeachtaí an lae a dhéanamh
- A bheith as láthair ón scoil/ionad oideachais
- Mothú stiogma
- Eagla go ndéanfar breithiúnas
- Míchompordach nuair a bhíonn táirgí míostraithe á gceannach
- Gan a bheith ábalta labhairt faoin fhuil mhíosta
- Eagla go mbeidh daoine ag magadh
- Ráitis dhiúltacha nó stiogma faoi mhíostrú a chluinstin
- Easpa féinmhuiníne nó lagmheas orthu féin
- Bochtaineacht mhíosta - easpa airgid le táirgí míostraithe a cheannach
- Mothú scartha ó chairde agus ó dhaoine eile.

Gníomhaíocht 2: Cuir Ceist ar an Chomhairleoir Croí Cráite

- Cuir na daltaí ina bpéirí agus tabhair cóip d'**Acmhainn B: Cuir Ceist ar an Chomhairleoir Croí Cráite agus d'Acmhainn C: Freagraí an Chomhairleora Croí Cráite** do gach péire.
- Iarr ar na daltaí léamh síos trí na ceithre fhadhb in **Acmhainn B**, réiteach féideartha a thabhairt orthu uilig, agus an réiteach a scríobh sa bhlogán cainte a ghabhann leis in **Acmhainn C**.
- Nuair a bheidh na páistí críochnaithe, pléigh na fadhbanna agus na réitigh fhéideartha leis an rang.

Réitigh Fhéideartha

Fadhb 1

- Glac paraicéiteamól agus cuir buidéal te nó pillín teasa ar do bholg.
- Glac folcadh te leis na matáin a ligean agus crampaí a mhaolú.
- Déan iarracht beagán aclaíochta a dhéanamh, is minic a mhaolaíonn sé seo an pian.

Fadhb 2

- Bí cinnte go dtugann tú táirgí míostraithe leat ar scoil.
- Pléigh an cheist le múinteoir nó le duine fásta a bhfuil muinín agat as.
- Cuir tú féin ar an eolas faoin scéim táirgí míostraithe saor in aisce atá ar siúl i do scoil. Bí cinnte go bhfuil a fhios agat cé air ar chóir ceist a chur má bhíonn táirgí de dhíth ort go práinneach.

Fadhb 3

- Léigh na treoracha ar an phacáiste go cúramach.
- Ní féidir súitín a chailleadh taobh istigh de do chorp. Fanfaidh sé i d'fhaighin i ndiaidh duit é a chur isteach.
- Tá an ceirbheacs ag ceann na faighne róbheag le go rachaidh an súitín isteach san útaras.
- Bíonn téad ceangailte de a fhanann taobh amuigh de do chorp de ghnáth. Is féidir an súitín a bhaint amach as do chorp am ar bith ach an téad a úsáid agus, mar sin de, ní thig leis a bheith i bhfostú taobh istigh.
- Bí cinnte i gcónaí go mbaineann tú amach an súitín sula gcuirfidh tú súitín úr isteach.
- Ná fág súitíní istigh riamh ar feadh níos mó ná ocht n-uair an chloig. Le bheith sábháilte, molann saineolaithe gan dul thar 4 go 6 uair an chloig.
- (Inis do na daltaí faoi shiondróm suaite thocsainigh).

Nótaí Teagaisc: Siondróm Suaite Thocsainigh

Is riocht é siondróm suaite thocsainigh SST nó TSS nach dtagann ar dhaoine ach go hannamh, ach a chuireann a mbeatha i mbaol. Baictéir dul isteach i do chorp agus tocsainí dochracha a scaoileadh an chúis atá leis. Cuireann úsáid súitíní leis an bhaol go dtiocfaidh SST ort, go háirithe má fhágann tú istigh iad níos faide ná mar a mholtar nó má úsáideann tú ionsúiteacht atá ró-ard don tsruth atá agat.

Éiríonn siomptóim SST níos measa go gasta agus is féidir leis duine a mharú mura gcuirtear cóir leighis ar dhuine gan mhoill. Mar sin féin, má dhiagnóisítear é agus má thugtar cóir leighis go luath, tagann bunús gach duine slán ina dhiaidh. I measc na siomptóm tá:

- teocht ard;
- a bheith ar crith agus pianta matáin;
- urlacan agus buinneach;
- pian ghéar i do sciatháin nó do chosa, nó gach ball de do chorp;
- gríos atá garbh, cosúil le greanpháipéar – dath dearg air agus deacair a fheiceáil ar chraiceann donn nó dubh;
- dath geal dearg ar do bhosa, boinn do chos, teanga agus gealachán do shúl;
- craiceann a bheith ata nó ag scamhadh; agus
- Mothú tinnis, mearbhláin nó trína chéile.

(Arna chur in oiriúint ó [NHS – Toxic shock syndrome](#))

Fadhb 4

- Is gnách go dtarlaíonn sé seo nuair a bhíonn ubhsceitheadh ar siúl, agus leibhéil hormón ag athrú an chúis atá leis.
- Nuair a bhíonn ubhsceitheadh ar siúl, féadann an sileadh éirí níos tibhe agus mar a bheadh múcas ann.
- Is comhartha é an sileadh go bhfuil an fhaighin folláin.
- Nuair is í éastráigin an hormón is ceannasaí, de ghnáth bíonn an sileadh gléghlan nó uisciúil, ach le próigeistéarón, éiríonn an sileadh modartha nó bán.

Gníomhaíocht 3:

Bochtaineacht Mhíostraithe – Seas i Leataobh nó Seas Suas?

- Taispeáin an físeán YouTube [Period poverty: a journey through the pain, struggle and taboo](#) ó *Dazed* don rang.
- Anois, iarr ar na daltaí grúpaí beaga a chur le chéile agus an físeán a phlé ag úsáid na gceisteanna seo a leanas:
  - Cad é a bhí ag tarlú do Chloe?
  - Cad é mar a mhothaíonn sí, dar leat?
  - Cad é mar a mhothaigh máthair Chloe sa scannán, dar leat?
  - An síleann tú go raibh a fhios ag Chloe go raibh sí ag sileadh?

Aonad 3: Dúshláin agus Réitigh Mhíostraithe Acmhainn A: Fadhbanna Míostraithe

Fisiciúil

Mothúchánach

Sóisialta

Aonad 3: Dúshláin agus Réitigh Mhíostraithe

Acmhainn B: Cuir Ceist ar an Chomhairleoir Croí Cráite

D'iarr irisleabhar cailíní, ar a bhfuil an-éileamh, ort le déanaí a bheith i do Chomhairleoir Croí Cráite faoi fhadhbanna míostraithe. Cuireann déagóirí litreacha agus ríomhphoist chugat go rialta agus caithfidh tú freagairt go gasta le cuidiú leo a ndeacrachtaí míostraithe a réiteach.

Léigh na fadhbanna míostraithe thíos agus tabhair comhairle don léitheoir faoin chéad rud eile atá le déanamh aige. Scríobh do fhreagraí ar na bolgáin chainte in **Acmhainn C**.

Comhairleoir Croí Cráite

Fadhb 1

A Chomhairleoir Croí Cráite, a Chara,

Le linn na fola míosta agam, bím iontach tuirseach agus thuas seal, thíos seal. Éiríonn mo bholg an-ata agus míchompordach agus in amanna tagann crampaí nimhneacha orm.

An dtig leat beagán comhairle a thabhairt dom faoi cad é ba chóir dom a dhéanamh?

Fadhb 2

A Chomhairleoir Croí Cráite, a Chara,

Tá mé 11 bhliain d'aois agus tá mé buartha faoi cad é ba chóir dom a dhéanamh má thagann an fhuil mhíosta orm den chéad uair agus mé ar scoil. Tá mé buartha go dtabharfaidh daoine faoi deara agus nach mbeidh mé réidh.

Cén dóigh ar chóir dom déanamh réidh faoina choinne seo?

Fadhb 3

A Chomhairleoir Croí Cráite, a Chara,

Tháinig an fhuil mhíosta orm den chéad uair ar na mallaibh agus tá mé ag úsáid pillíní. Ba mhaith liom triail a bhaint as súitíní ach deir cairde liom gur féidir iad a chailleadh taobh istigh den chorp nó go dtéann siad in abar agus tá eagla orm roimhe sin.

An dtig leat cuidiú liom?

Fadhb 4

A Chomhairleoir Croí Cráite, a Chara,

Idir sealanna den fhuil mhíosta, tagann síleadh bán amach as m'fhaighin. Tá mé trína chéile agus buartha go bhfuil rud éigin cearr liom.

Ar chóir dom a bheith buartha nó an bhfuil sé seo normálta?

Aonad 3: Dúshláin agus Réitigh Mhíostraithe
Acmhainn C: Freagraí an Chomhairleora Croí Cráite

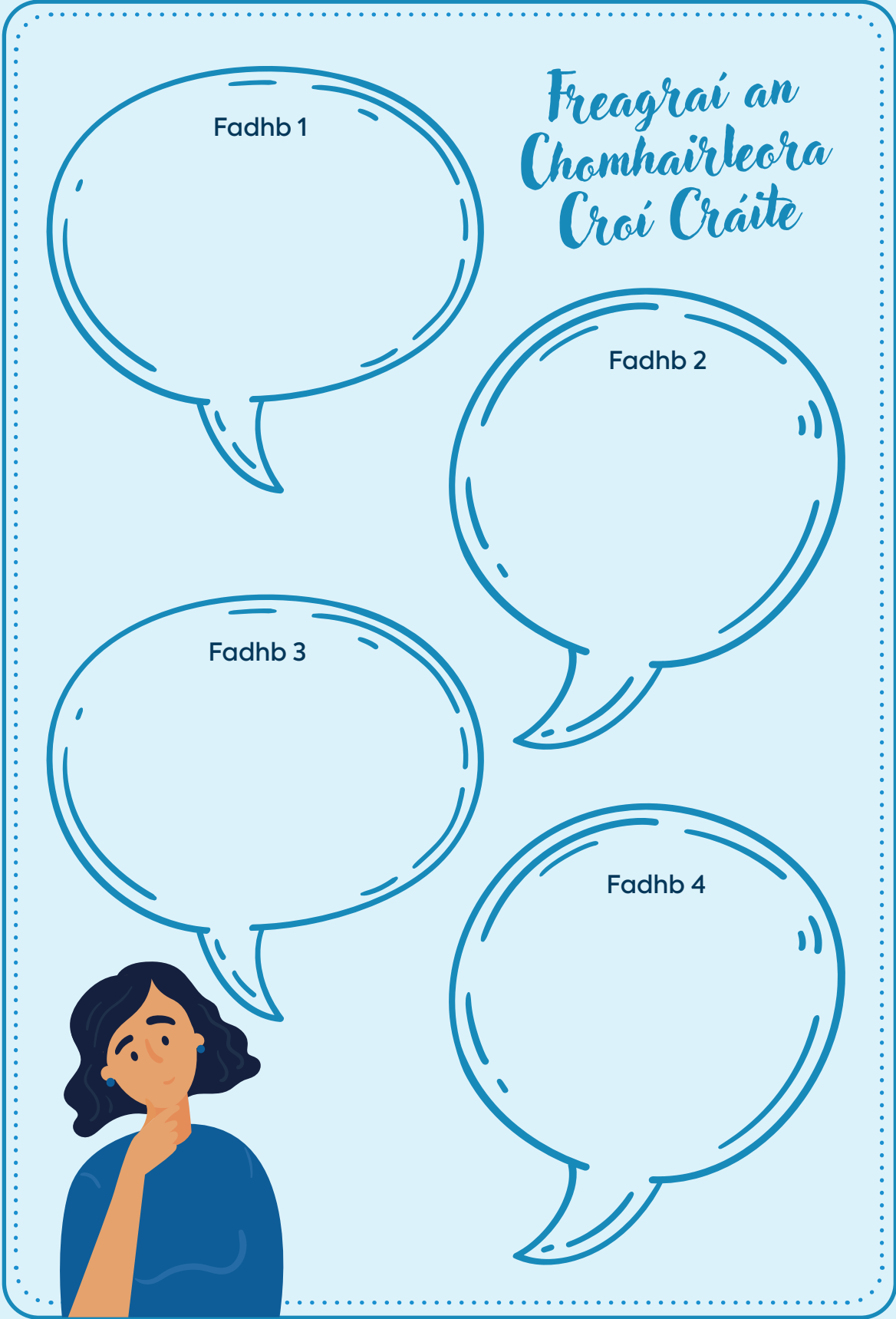
Freagraí an Chomhairleora Croí Cráite

Fadhb 1

Fadhb 2

Fadhb 3

Fadhb 4

The illustration features a woman with dark, wavy hair, wearing a blue top, with her hand to her chin in a thinking pose. Surrounding her are four large, empty speech bubbles, each labeled 'Fadhb 1' through 'Fadhb 4'. The entire scene is enclosed in a light blue rounded rectangle with a dotted border. The title 'Freagraí an Chomhairleora Croí Cráite' is written in a cursive font in the top right corner.